

YEMUSRO BUK

Yemusro Mande Tabango

Oni nga so uyingga nga nakangoyingo oningga ngu, ngu oowooyi Yemus. Ingoyingo oni oowooyingga, ngundo ngandiro ingootenggo. Yemus oningga ngu, ene Yisasro koneyo kootu bodagaku ero etenggo. Enendo nga so uyingga nga nakangoro, oni simoo bare nowoondoye bidodo hamoo Yisas inootenggoku, nguro so uyi nakangoro yunoyingo. Ngu oni simoo bare nowoondoyemo hamoo teyingo, ngundo Krayis oowooyimboro mundi oni kandeyemo kowuri oowooyingga koorowootenggo. Ngu oni simoo bare nowoondoyemo hamoo teyingo ngu, mera bidodomo, songo songo saro, nguno oorootenggo. Ngu oni ngu, ene kingo yuto oni ngundiro oorootenggo. Oni simoo bare nowoondoyemo hamoo teyingo, Yerusalem endemo oorootenggoku ngu, Yemusdo nguro oni urungga tero, oruwo. (Aposel 15:13,21:18).

Nga so uyingga ngano ngu, enendo ngu mande muri gome nenengo noore oni simoo bare nowoondonanimo hamoo teyingongga, ngu tunooteyingo, nguro eyingo. Ngundo ngu, noorengo ingondudunaningga ngu, yokutuwootoni, noorengo keta oruweroyiga ngundo noorengo nowoondonani hamoo teyingongga, nguro gabogaboyi yeni tunootete. Ngu noorengo nowoondonani hamoo teyingongga, ngu gome ngu, oo gabogaboyi oowooyingga, ngu kingo mande ero, kooto

arara nangge mande ma ewato. Kini, noorengo nowoondonani hamoo teyingongga, ngu komo konani nguya yowuruwoorootooye, engge tunootewa.

Nga bukga ngaro mande gumi gumi ngu ngandiro, oorooto:

* Kambayeroyingo mande. 1:1.

* Noore ngu komo oni oni tero, kowuri koorowootooye, nguno noorengo nowoondonani hamoo teyingongga, ngu yanggango tunootewa.1:2-8.

* Oni simoo bare sitowiye oowooyingga nguro mande, ko simoo bare sitowiye kini, angoyi oni nguro mande. 1:9-11.

* Noore towootowoo ombutoni, dagaweroyi nguro oore. 1:12-18.

* Ene mande nga ma ingoweroyi nangge, kini, noore komo hamoo oorengo mande ngu keyowato.1:19-27.

* Noore ngu, simoo barero goweye, ko, irosaraye, ngu ma wirikowato. 2:1-13.

* Noorengo nowoondonanimoo hamoo teyingo, nguro koningga, ngunonggo nangge kini noorengo nowoondonani hamoo teyingo konaningga, ngunonggo nangge enggewa. 2:14-26.

* Noore ngu komo membunaningga, ngaro ingonda tewato. 3:1-18.

* Noorendo ngu, mera ngaro ingonduduni, ko, mera ngaro muri biyomi, ko Setanro ingondudu muri biyomingga ngu, noore mete komo won-gooye uwa.4:1-5:6.

* Noorengo nowoondonani hamoo teyingo, yanggangonga, ngunonggo nangge, noore mete yanggango dikawato. 5:7-20.

¹ No Yemus, nondo Anut, Oo Bidodo Simburi Yisas Krayis, nguro ko oni. Nondo nga so uyingga nakangootenoku nga ngu, ye Yuda oni ngu Krayisro simoo bare, yengo nga so uyingga nga nakangooteno. Yengo Yuda mundi onindo ye oweyerootoyi ngu, ye yengo ende damoni yokoro, mera gurano gurano songo songo saro, nguno oorootenggoku, nondo ye kambayerooteno.

Towootowoo, Ngundo Noore Yanggango Yunoote

² Ye noro Kristen dobookurine, towootowoo guradiro guradiro, ye goweyemo tunootetoningga ngu, asa, ye ngandiya ingoyi. Kowuri nga ngu, oni oni teweroiyi nangge. ³ Ndadiro nguro, ye ingootenggo. Oni gidaregado ootoogero, yengo nowoondoyemo hamoo ingootenggoku ngu towooyerootoyi ngu, ngundo ngu, ye hoorooweyerootoni, ye yanggango dikaro, kowuri koorowooweroiyi ngu yeni tunootete.

⁴ Arisa, naru rogono, ye komo yanggango dikaya, kowuri koorowooyi. Ye ngundiro muri ngu tero ngu, asa, ye nguno yanggango ootooro, engge metemi tunootewanggo. Nguno ngu, ye gome ootooro, ye Anutro mande murini gome ngu, guraro ma wenonowanggo. Kini, ye komo mete Anutdo ngu yendo oo teyi, ero ingooteku, ngu tewanggo.

⁵ Oni gura ye kewooroyemo ene ingondudu metemimboro wenonoya ngu, arisa, ene Anutno

nguro kira etoni ngu, Anutdo ingondudu metemi inowa. Ndadiro nguro, Anutdo oo urungga oorengo oni yunowero oni oni tero, oo yunoote. Anutdo oni gura hooroowewero nguya, ene ma sanggiri tete. Hamoo oorengo, kini. ⁶ Ene ngu oningga ngu komo Anutro newendemo hamoo teya, ngunonggo eneno yemboongeni. Ene newendemo buribari ingoro, ngandiro ma ingowero. Anutdo ngu oo ngu nunowa, ngundi kini, bine? Ero ma ingowero. Ndadiro nguro, oni ene ingonduduni eraya, doogobo iroo umamingooteku ngundiro. ⁷ Ngundiro oni ngu, ene ngandiro ma ingowero, Oo Bidodo Simburi, ngundo oo gura nunowa, ero ma ingowa. ⁸ Ndadiro nguro, ngu oningga nguro ingonduduni tege eraya. Enengo murini teteku ngu bidodomo, ene oore guranangge ma keyoote.

Angoyi Oni, Ko, Sitowinidodo Oni, Nguro Mande

⁹ Kristen doboone nga ngu angoyi oni, ene oni oni tewa. Ndadiro nguro, Anut doongeyimo ene ataga oowooyidodo tero, nguro ene komo oni oni tete. ¹⁰ Ene Kristen doboone sitowinidodo ngu, Anutdo tetoni, enengo sitowini kinitetoni, ngunonggo ene mete oni oni tewa. Ndadiro nguro, ene ngu so irosara nungo ariyero, makooro sorero kumooteku ngundiro, Kristen oni sitowinidodo, ene nguya ngundiro kumoowa. ¹¹ Noore ingooteto. Sa naru urunggano, so oorero, huru so oo bidodo kumooro ariyeteku, ngundiro nguro, oo ngu ariyero, kumooni yete. Nguro irosarani ngu biyomi yete. Ngundiro

nangge, oni sitowinidodo ngu, enengo digi beye yoweroyi koni tero oode ngu, ene kumoowa.

Towootowoo Oo Ngundo Oni Towooyerooteku, Nguro Mande

¹² Oni ene yanggango dikaro, towootowoono kowuri ngu bidodo koorowoowaku ngu, arisa, ene oni oni tewa. Ndadiro nguro, Anutdo suwooyi sano keta oruweroyi mandega ero gosiyoyingo, nguro enggeni inowa. Ngu ooga ngu, oni ene Anutno nowoondoye bidodo yetenggoku, nguro uriyi ngu yunowa. ¹³ Oni gura enengombo oo kenomayinoro towoongootoni, ngu kenoro, nguro ene oo biyomingga nguno weti mbumbuwa tero ngu, asa, ene ngandiro ma ewero, Anutdo noyoro, nga ooga nga te, ero etoni teteno. Ero ma ewero. Kini, weti mbumbuwa, ngundo Anut ma woosoowa. Nguro ngu, Anutdo nguya weti mbumbuwa teyi, ero, oni ma sureyerowa. Hamoo oorengo kini. ¹⁴ Ene noore bidodo nowoondonani songo songomo oo ngundo nowoondonani yokutuwootoni, oo teteto. Yo, noorengo ingondudunani biyomingga, ngundo ganaganayerootoni, nguro noore weti mbumbuwa teteto. ¹⁵ Arisa, ngu ingondudu biyomingga oni nowoondoyemo tunooteteku, ngu ngandiro, ene kawuyidodo tero ooroote. Kootuyisina, weti mbumbuwa gura gura simoongo ngundiro bisiyootoni, weti mbumbuwa urungga yetoni, ngu keyoro, kumoo tunootewa.

¹⁶ Ye Kristen dobookurine, ye mande ngundiro muringga, nguro ingonda teyi! ¹⁷ Kingo oo duwoogome oorengo, nguno biyomi gura kini yoweroyi,

ngu bidodo, Anutro ende sambononggo tunootero ombute. Yo, Anutdo sa, kombo, tootu ngu bidodo yeyingo, ngundo kingo oo duwoo gome nangge, noore yunoote. Ngu Awananingga ngu, ene murini ma yowoorengoote. Ene sano oo gabogaboyi piru yero, ko ootutero tunooteteku, ngundiro kini. ¹⁸ Kini, enengo ingondudu ngu nangge keyoro, ene noorengo Awanani tunooteyingo. Yo, hamoo, Anutdo enengo ingonduduni ngu keyoro, nguro ene noore yoyeni, enengo Mande Keta Mesarango ero ingoro, eneno nowoondonanimoo hamoo tunooteyingo. Ndadiro nguro, noore enengo simoo bare, oo bidodo yeyingo ngu kewooroyemo ngu, noore koreteyingo oruweroyi, nguro Anutdo gome ingoote.

Noore Komo Anutro Mande Ingoro, Hamoo Oorengo Keyowato

¹⁹ Ye nenengo dobookurine, ye komo mande nga gome ingoyi! Ye bidodo komo sodedomangge songo songomo mande nga ingoyi. Ene ye mande sodedo ma ewero. Ngundiro nangge, ye sodedo sanggiri ma tewero. ²⁰ Ndadiro nguro, onindo sanggiri mande tetenggoku, ngundo Anutro mande muri gome nenengongga ngu yeni, ma tunootewa. ²¹ Ngundiro nguro, mande muri biyomi bidodo merako ngano oorooteku, ngu ye komo andangeya yokoyi. Ye komo enengo mandeni yengo nowoondoyemo yewoku, ngu ingoro keyowanggo. Nga mandega ngando ngu, ene mete ye ko yoyowa.

²² Ene ye nga mandega nga ingowonggoku ngu, ye komo keyoyi! Ye kingo ingoro, ma yokowero. Ye ngundiro tero ngu, asa, yengombo yengo ganayerowa. ²³⁻²⁴ Oni gura Anutro mande nga kingo ingoro, ngu ma keyoro ootooro ngu, ene oo kombonimo (Galas) enengo gabogaboyi kenooteku ngundiro. Enengo omukumundoongo kenondadangero yokoro, toongero, ene sodedo kabetero, enengo omukumundoongo ndadiro ngu, ene ko ma ingowa. ²⁵ Oni gura nga mamana mande ngaro murini kenoro, gome ingoro, keyootoni ngu, asa, Anutdo yeni, enengo koni oo ngu bidodo gome tunootewa. Yo, Anutro mamana mandega ngu nenengo oorengo oorooteku, ngundo weti mbumbuwaro yangganoni, ngunonggo noore ko andangeyeroro yoyoyingo. Yoyootoni, ngunonggo noore oni gome tunooteyingo. Yo, hamoo, ngu oningga, ngundo Anutro mande ngu kingo ma ingoro yokowero. Kini, ene komo gome keyoni.

²⁶ Oni gura bine ngandiro ingoote. No Anut doongeyimo, oni gome nenengo, ero, no Anutno yambo mande teteno, ero ingowaku ngu, ene ko enengo manggowo mebuyi ma soboworo ngu, ngu enengombo enengo ganangoote. Enengo newendemo hamoo teyingo, ko, yambo mande teteku nguya, ngu kingo tete. ²⁷ Yambo mande hamoo teweroyi muringga, nguro Anutdo gome ingooteku, ngu ngandiro. Kristen oniro muriye nenengo oo biyomi gura eneno ma oorooteku, ngu noorengo Awanani Anutdo nguro gome ingooteku, ngu ngandiro. Noorendo simooye bobodi awanamoye kumootori, kookewa tero oo-

rootenggoku, ko, bare kameyi kumootoni, wabu tero oorooteku, noore ngu hoorooweyeroro, kowuriye koorowoowato. Oo gura nguya, noore noorengo oororo, omburo, teyingonani, ingondudunani, ngu gome sobowoowato. Noore ngundiro tero ngu, asa, mera ngaro mande murini, ngundo nowoondonani yeni, sugabo ma teyunowa.

2

Noorendo Ngu Komo Oni Bidodoboya Muri Guranangge Tewato

¹ Ye Kristen dobookurine, ye noorengo Oo Bidodo Simburi Yisas Krayis duridaridodoga, nguro nowoondoyemo hamoo teni. Nguro ngu, ye komo oni oowooyidodo, sitowiyedodo ngu yomosiyeroro, ko, oni oowooyi kini, angoyi oni ngu kootuyinoweroyi nguya, ngu ma tewero.

² Oni gura bine, ene towikumba gome gome tero, moondeyi nakangoro, yemutoni, angoyi oni gura ngu towikumbani biyomi sugabododo soroyimu yemuro, ngu oni erayaga ngu omburo, yengo yambo yano uwari. ³ Ngundiro utori, ye bine oni towikumba metemi gome gome moondeyi nakangowakungga nguya ero, ge mete yaba gome metemingga ngano bibite, ero ewanggo? Ngundi, ye bine angoyi oninggaku nguya ewanggo. Ge songo anduno toongeya, dika, ero; ngundi, ge ooroya, merako anduno bibite, ero ewanggo? ⁴Ye ngundiro tero ngu, arisa, ye ngu muringgano nguno yengombo dobookuriye, yengo ingonduduyemonggo wirikoyerootenggo.

Ye oni nenengo ma wirikootoyi, muriye guranangge ngundiro teyingo. Kini, ye yengo ingondudunonggo oni biyomi wirikoyeroyingo, ngundiro tunootetenggo.

⁵ Ye noro dobookurine, ye ingoyi! Angoyi oni simoo bare, Yisasno nowoondoyemo hamoo teyingo, merako ngano oni bidodo doongeyemo, ngu angoyi oni. Ene Anut doongeyimo, ene beye sitowiyedodo. Kurimi ene mande ngundiro ero gosiyoyingo. Oni ene nowoondoye, Anutno yero oode ngu, asa, Anutdo endega enengo simoo bare soboyerooteku, nguno yoyetoni oruwanggo, ero gosiyoyingo. ⁶ Ene yendo ngu angoyi oni oyimo yunoro yoyokootenggo. Ye ngandiya ingoyi! Digi beye sitowidodo oni, ngundo ngu, ye yomburiyeroro, kowuri ye yunootenggo. Yo, ngu oni, ngundo nangge, ye yoyoro, mande biyomi wirikoyingo onino yoyetenggo. ⁷ Anutdo Krayis oowooyi gomengga ngu yeno yewo. Ngu oni onendo, ngu oowooyingga ngu mandeni biyomi ero yomooyinootenggo? Ngu oo sitowiyedodo oni ngundo ngundiro tetenggo.

⁸ Noorengo oni urungga, oo bidodo sobowooweroyiga, ngundo Anutro mamana mandeno ngandiro nakangoyingo. Gengomboro ingooteku, ngundiro nangge, ge komo oni songomboro nguya nowoondoyi teyuno! (Lawetikas /Wok Pris 19:18).

Ye nga mamana mandega nga hamoo keyoya ngu, arisa, ye muri gome nenengo teyi. ⁹ Ene ye oni gura gome yoonenengoro yomosiyoro, ko, oni gura kootu inoro, ma yomosiyoro ngu, asa, ye weti mbumbuwa tetenggo. Yo, nga mamana

mandega ngando ye nowoondoye sanggawete. Ye nga hamoo gome ingoyi. Ye mamana mande karokandingoyingo oni. ¹⁰ Oni gura ene mamana mande gidarega bidodo keyoro, ene mamana mande gura karongoro ngu, ene mamana mande bidodo karongoro, weti tewa. ¹¹ Noore ingooteto, Anutdo ngandiro eyingo.

Ge oni guraro bareyi ma tewero, ero eyingo.
(Eksodas /Kisim Bek 20:14).

Mande gura ngu ngandiro nguya eyingo.

Ge oni gura ma ureyi kumoowero, ero eyingo.
(Eksodas /Kisim Bek 20:13).

Asa, ge oni guraro bareyi ma dowooro tero, ene ge oni ureyi kumoowaku ngu, arisa, ge mamana mande ngu karongoro yomburiyowo. ¹² Anutdo yengo sumangeyi tero, ngunonggo ene yendo oo tewonggoku wirikoyerowa. Nguro ngu, ye komo suwooyi sano mande muriye ngu nenengo tero, oni gidarega etuyerooyi, ye Anutro mamana mande ngu newendemo oorootenggo. ¹³ Hamoo, oni gura ene oni guraro ma nowoondoyi tetoni ngu, asa, Anutdo ene wirikoweroyi naruno , ngu oningga nguro ma ingowa. Ngundiro nangge, oni gura oni guraro nowoondoyi tewaku ngu, ene mete wirikoweroyi naruno, Anutdo mandeni metemi, etoni, ene keta oruwa.

Nowoondoyemo Hamoo Teyingo, Ko, Oniro Muriye

¹⁴ Ye noro dobookurine, oni gurado bine ewa. No Krayisro nowoondonemo hamoo teteno. Ero ewa. Ene mande ngundiro ero, ene muri gome metemi ma tero ngu, asa, ngu oningga, nguro newendemo hamoo teyingtoni, ngu engge kini.

Ngundiro newendemo hamoo teyingo, ngundo enengo hooroowetoni, Anutdo ene ko yowa, bine? Hamoo oorengo kini. ¹⁵⁻¹⁶ Konegenengga, ngundi kuwoonengga towikumba biyomi soroyi, ngundi, oowari kini, kenoro ngu, ge bine eneno ero ewa. Ge sumangeno mete oorowu. De kaya bodaga yokoya, gowege kookingo yetoningga, oo neya kawungge pakini yeni. Ero eyingo. Ge ngundiro ero, ene ge de ma karo, oowari nguya ma inoro hooroowero ngu, arisa, gengo mandega ngundo ndadiro tero, ngu hooroowewa? Ene ma hooroowewa. ¹⁷ Nowoondoyemo hamoo nguya ngundiro, ngu ene kingo oode, ngundo muri gomengga ma yeni tunootewaku ngu, arisa, nowoondoyemo hamoongga teyingo ngu engge kini, kingo songo nangge.

¹⁸ Oni gurado bine, ero ewa, ge nowoondogemo hamoo teyingo, ko, nondo ngu muri gome metemi teteno, ewaku ngu, arisa, no mande ngandiro gumi ewano. Gedo gengo nowoondogemo hamoo teyingo ngu, nguro enggeni gome metemingga, ngu ma yootunoro etunerootoyi, asa, nondo nenengo murine gomengga nga tero, ngundo noro nowoondonemo hamoo teyingo, ngu ge etunggerooteno. Ero ewano. ¹⁹ Gengo nowoondogemo hamoo teyingo ngu ngandiro. Anut guranangge oorooto, eyingo. Ngu hamoo oorengo. Ene merambooro biyomi nguya, nowoondoyemo hamoo ngundiro tero, sosorero, mboorombooro tero oorootenggo. Yo, merambooro nowoondoyemo hamoo tetenggoku, ene Anutro mandeni ngu ma keyootenggo. ²⁰ Ge ingondudu teweroyi oni kini, ge kingo nowoondogemo hamoo tewo. Ge komo

Yisasno nowoondogemo hamoo tero, ko, gengo endeyoyingo gome nenengo nguya guranangge tewa. Ge nguro murini ingowero, bine? Asa, nga ingo!

²¹ Kurimi noorengo osinani, Ebaraham, ngundo, enengo nangoni Ayisak, gosiyoro, nombo sanganimu yero, Anutno wooro yewero teyingo. Ngu naruno nguno, Anutdo Ebarahamro ootoo ootoo muriningga ngu kenoro, nguno ene, ge oni nenengo gome oorengo, ero eyingo.

²² Ge gome ingo! Enengo newendemo hamoo teyingongga, ngundo enengo ootoo ootoo muriningga nguya ko guranangge teyingo. Ngu muriningga, ngundo enengo newendemo hamoo teyingongga, ngu yeni, mete enggedodo tunooteyingo. ²³ Kurimi Anutro Mandeno ngu ngandiro ete.

Ebaraham ngu Anutro newendemo hamoo teyingo, nguro Anutdo enengo newendemo hamoo teyingongga ngu kenoro, nguro ene, oni nenengo oorengo, ero eyingo. (Yenesis /Stat 15:6).

Anutdo Ebarahamya ngandiro eyingo. Ene noro doboone, ero eyingo. ²⁴ Arisa, ataga ye ingootenggo. Kingo nowoondoyemo hamoo tero, ootoo ootoo muri nguya, nenengo kini ngu, Anutdo oni gome metemi nenengo, ero ma ewa. Kini, oni ene muri ootoo ootooni, gome metemi-monggo, Anutro newendemo hamoo tewaku ngu, arisa, Anutdo oni gome metemi oorengo, ero ewa.

²⁵ Ngundiro nangge, Yosuwando oni sureyerooni, mayetoyi, ooreko ooreko buribari bare Rehapdo gome kawararayerootoni oode, ko

soweyerootoni, oore gura keyoro, nguwoore sayingo. Ngundiro nguro, Anutdo, Rehapya bare gome nenengo, ero eyingo. ²⁶ Noore ingooteto. Moondeyi ngu yukadodo kini, ngu kuri kumooyingo. Ngundiro nangge, oni ene kingo Anutro newendemo hamoo tero, muri gome nenengongga, ngu ma yeni tunootewaku ngu, asa, ngundiro oni nguro newendemo hamoo teyingongga, ngu kuri kumooyingo.

3

Noore Komo Manggonani Gome Sobowoowato

¹ Ye noro dobookurine, oni oowooyingga ngu komo oo etuyeroyingo oni, ngu ma tunootewanggo. Ndadiro nguro, kootuyisina, Anutdo simoo bare bidodo enengo muriye ngu wirikoyerowa. Ngu hamoo, ene Anutdo oo etuyeroyingo, simoo bare enengo muriye, ngu yanggango wirikoyerowa. ² Naru oowooyingga, noore oo bidodo gura gura yomburiyooteto. Ene oni gura enengo mandeni, nguno oo biyomi gura ma eteku ngu, asa, ene oni gome mesarango. Ngundiro nguro, ene mete enengo goweyi moondeyi gome sobowoowa. ³ Ingoyi! Noore Ayen bodaga Hos manggowoomo gosiyootoyi, nguno ngu, ene oniro ingondudu ngu nangge keyootenggo. Ngu Ayenga, ngundo Hos goweyi ngu bidodo sobowootoni, ene yowoorengowa. ⁴ Ngundiro nangge, ye wanggoro nguya ingondudu teyi. Wanggo ngu oo urungga, doogo yanggango urungga mayero, ngundo uwooro oorongootoni, wendeyi sanganiwoore

kendutero oorowute. Ene wanggo ngu, nenengo oorowuni, ero utoyi, ooga ngu uru kini, bodaga. Wanggo ngu gurasina yowoorengoya oorowuni, ero, ngu wanggo sobosobo, ngundo ngu utoyi oo bodaga ngu yowoorengootoni, wanggo urunggaku engge bidodo yowoorengoro, ngusina oorowuwa. ⁵ Ngundiro nangge, mebunani ngu gowenanningga, ngaro gumi bodaga, ene ngundo meno manggaru urungga oorengo tero, enengo oowooyi bingami ero okoowa.

Ye ingootenggo. De dobini bodaga, ngundo de urungga tunootero, ene mete digu mera de oo bidodo demukowa. ⁶ Yo, mebunani ngu gowenani ngaro sosi bodaga. Ene ngu oo bodaga ngundo ene mete oo bidodo yomburiyerooteku ngu de ngundiro tete. Yo, mebunani, ngundo ngu, ene oo muri biyomi gura gura yeni tunootete. Ngundo gowenani, nowoondonani ngu bidodo yomburiyerooteku ngu, de urungga dero, oo demukooteku, ngundiro tunootete. Setan, enengombo ngu dega ngu mebunanimo yeni tunootete. Ngu dega ngu, Setanro ende biyomi, ngunonggo ombute. ⁷ Onindo ene diguno nusako koki bidodo kuri yoyowonggo. Nu, sire, ko, oo bidodo wendeyi newendemo oorootenggoku, ngu oni yanggangoyemo, kabengo yetenggo. Ataga nguya, oni simoo bare ngundiya teyi. ⁸ Yo, ene oo ngu ngundiro tero, ene oni enengo mebuyi yeni imaketoni, enengo ingondudu nangge ma keyoro oruwa. Kini, suwooyi sano ene mande biyomi urungga oorengo yeni tunootete. Ene oni ureni kumooweroyi gosonggi biyomi ngundiro. ⁹ Ngu mebunanningga, ngundo ngu noorengo, Oo

Bidodo Simburi, noorengo Awanani, oowooyi bingami ero okooweroyi. Anutdo noore bidodo oni yoyewoku ngu, noore enengo kirarongo oruweroyi. Ene mebunaningga, ngando mande biyomi simoo bare gidarega yomburiyeroro eteto. ¹⁰ Anut bingami ero okooweroyi mande, ko, mande biyomi nguya mande eraya eraya manggonani gurananggemonggo nangge eteto. Ye noro dobookurine, noore ngundiro tetetoku ngu, muri nenengo kini. ¹¹ Sono omungo guranangge ngundo wendeyi ko sono ningguri nguya ma yowuruwooro, oorero ombute. Hamoo oorengo kini. ¹² Ye noro dobookurine, dimoo ngundo domu kowoongga ngu ma enggewa. Ngundiro nangge, domu kowoo, ngundo dimoo ma enggewa. Dago onggungu, ngundo dago sereyingo ma enggewa. Ngundiro nangge, sono omungo nguro ningguri, ngundo wendeyi kowoo ma tunootewa.

Ingondudu Metemi Anutnonggo Ombute

¹³ Ye kewooroyemo nguno oni gura bine ngu ewa. Nondo ingondudune ngu gome oorengo, etoni ngu, asa, enengo murini endeyoyingo nguya gome oorengo teteku, ngundo nguya, enengo ingonduduni gome metemi tunoo etuyeroote. Ngu ngandiro. Ene sanggirini moore kini, oni imakeyingo. Enengo ootoo ootooni nguya gome, ngundo ngu, ene oni gumingga nguya enengombo teteku, ngu gome nenengo etuyeroni. ¹⁴ Ene ye bine oni gidaregaya nowoondoye biyomi ingoro, yengo nowoondoyemonggo

muri gura gura yengo oowooye bingamiyem-boro ingoweroyi, tetoningga ngu, arisa, ye yengo muriye ingonduduyemo godangeyengga, nguro ma oni oni tewero. Ndadiro nguro, yengo muriye, ngundo ye ingoyingo gome ngu oni ma etuye-roote. ¹⁵ Ngundiro mande muri ngu sambo endemonggo ma ombute. Kini, ngundiro mande muri ngu mera ngaromu nangge. Ngungga ngu, nowoondoye kurimi, ngu mande muri nguro eweyi ngu Setan.¹⁶ Oni gidarega oni guraya newende biyomi ingoro sanggiri teyinoro, ko , ene muri gura gura tero, enengo oowooye bingamiye nangge okoowero, ero tetenggoku ngu, arisa, oni ngundiro ngu, ene nenengo ma bibitetenggo. Kini, ene muri biyomi gura gura bidodo tetenggo. ¹⁷ Ene onindo ngu ingonduduga Anutnonggo ombutoni, yootenggoku ngu, ene ngandiro tetenggo. Ene muri gome mesarango ngu ingondudu teya keyoyi. Ene oni gidaregaya nowoondoye gobooro siyero, mande ememonggo eya teyi. Ene oni gidaregaro mande ingootenggo. Ene nguro nowoondoyi tero, muri gomemu teyi. Ene mande muri nenengo keyooteto, ero, godange ma ewanggo. ¹⁸ Ene noore nowoondonani gobooro siyero oruwatoku, ngu ngandiro. Ene oni gura oo yuwooyi kono miro, gome soboworo yomosiyowaku ngu, asa, kootuyisina, ene engge gome yowa. Ngundiro nangge, oni gura enengo simoongo gome soboyeroro, muri gome nenengo ngu etuyeroro, ngunonggo enengo murini gome nenengo nguya tewaku ngu, asa, enengo simoongo nguya muriye gome nenengo tunootewanggo.

4

Anutdo Mera Ngaro Muri Biyomi Nguya Mundiya

¹ Ndawu oogado ngu rongge mande, sang-giri ye kewooroyemo, nguro mande damoni? Nowoondoye uru teweroyi muri, ngundo ngu, yengo goweye moondeye bidodo kewoorokono ootooro, ngundo ebe utoro oorootenggo. Ngu muringga, ngundo nangge ebe rongge yeni tunootete. Ngundiro, kini bine? ² Ye oo guraro guraro gome ingootenggoku, ngu ye ngu ma yootenggo. Ngundiro nguro, ye oni ureyi kumooweroyimboro nangge tero, ye oo ngu kenomayingootenggoku, ene ko ye yoweroyi nguya kini. Ngundiro nguro, ye sanggiri tero, ebe yeyi tunootete. Ndadiro nguro, ye Anutno oo ngu yowero ma kira ero, nguro ye oo ngu ma yootenggo. ³ Ye oo yowero kira ero, ene ye ma yootenggo. Ndadiro nguro, yengo ingondudu ngu gome nenengo ma yoro, ngunonggo Anutno kira etenggo. Ye oo yoro nowoondoye goweye oni oni teweroyi, nguro nangge ingoro, Anutno kira etenggo. ⁴ Ye Anut yokootenggoku ngu ngandiro. Simoo gurado bareyi yokoro, bare gurano oorowuweroyi ngundiro. Simoo bare ene mera ngaro nguro hahangero endeyooteku, nguno ene Anutya mundiya tete. Yo, hamoo, oni ene mera nga muri nguro hahangewero tero ngu, arisa, ngu oningga ngu, Anutro mundi oni tero oruwa. ⁵ Anutro mande nakaya, ngundo ngandiro ete. Yuka Kundingiyi ngu Anutdo noore nowoondonanimoyero yunoyingo, ngundo yuka

gidarega eneya yowuruwooro oruweroyi ngu yokoro, nguro ene boguwoote. Ngu ingoyi. Ngu kingo mande bine? Kini.

⁶ Yo, simoo bare, ene mera ngaro oo nguro hangero endeyootenggoku, muringga ngu yanggango oorengo. Ene Anutro sumange urungga ngundo mera ngaro yanggangoni, ngu dagate. Ngundiro nguro, Anutro mande bukno, ngu ngandiro ete.

Oni mande toongooro, oo yomburibari tetenggoku, nguro Anutdo ma ingoote. Ene oni torige imakeyingomonggo oorootenggoku, Anutdo sumange ngu oni ngu yunoote. Ero eyingo. (Poroweb 3:34)

⁷ Arisa, ye komo nowoondoye imakeyingomonggo Anutno ooroya, newendemo oriyi. Ye Setan, ngu utoro owetoyi ngu, asa, ene ye yoyokoro toongewa. ⁸ Ye komo Anut tanggeyi oorengomo ombutoyi ngu, asa, enendo ye tanggeyemo nguya omburo oruwa. Ye weti mbumbuwadodo oni, ye komo yengo nowoondoye yowoorengootoyiga, gome metemi tunooteni. Oni kandeyi sonowootoni, gome sarayi tunooteteku ngundiro, yengo nowoondoye yowoorengootoyiga, sarayi tunooteni. Ye ingonduduye tege erayaga, ye komo ngu gura biyomi ngu andangeya yokoya, Anutnonggo ingondudu metemingga, ngu nangge gome dowooyi. ⁹ Ye weti mbumbuwadodo oni, ye komo oo biyomi tewonggoku, nguro nowoondoye kowuri biyomi ingoya, gome gome sendoyi. Yo, hamoo, ye komo yengo oni oni tetenggoku, ngu yowoorengoya, nowoondoye kowuri yetoningga

bisiweyi. ¹⁰ Ye Anut newendemo oodoyi ngu, asa, Anutdo yengo oowooye bingami okoowa.

Noore Dobookurinanimboya Kingo Mande, Ene Yosanggawero Ma Ewato

¹¹ Ye dobookurine, ye Kristen dobookuriye gidarega, kootuyesina mande biyomi ma ewero. Ndadiro nguro, oni dobooyi goweyi sanggawero mande kootuyisina biyomi eteku, ngundo ene Anutro mamana mande nguya mande biyomi ero wirikoote. Ene mamana mande ngu goweyimo kingo mande ewaku ngu, arisa, ene mamana mande ngu ma keyooteku, nguro ene mamana mande wirikoyingo oni tunootete.

¹² Ene Anut guranangge, ngundo mamana mande yeni tunootete. Enengombo nangge, mande wirikoyingo oni nguya oorootete. Ene guranangge ene mete oni ko yoyoro, ngundi, oni yomburiyowa. Nguro ngu, ge onendo kingo mande oni dobookurige bungomo mande ete?

Noore Windawinda Ma Tewato

¹³ Ye oni gidaregado ngandiro etenggo. No ngu komo ngandiro tewano. Ataga bine ngundi yangeni, noore ngu endemo nguno saro, nguno beye koyi tero, dagoma guranangge yokoro ko ombuwato. Ero ewa. Nguro no yeno ngandiro eteno.

¹⁴ Ye ngundiro ero, ma ingootenggo. Ndawu ooga yangeni tunootewa, ero; ngundi, noorengo keta oruweroyi, ngu ndadiro, ero ma ingowero. Kini, ye komo yengo keta oruweroyi, nguro ngandiro ingoyi. Ye ngu de wooro ngundiro oorero, bodaga oode kiniteteku, ngundiro kinitewanggo.

¹⁵ Ngundiro nguro, ye komo ngandiya eyi. Oo

Bidodo Simburiga, ngundo etoni ngu, ko, noore keta ootooro ngu, noore nga kongga nga bine, ngundi, ko gura bine tewato, eya eyi. ¹⁶ Ye meno manggaru tero, yengo oowooye bingamiye nangge okootenggo. Yengo mande toongoo toongoo muriye ngundiro, ngu biyomi oorengo. ¹⁷ Ye gome ingondudu teyi! Oni ene oo gome metemi teweroyi ingooteku, ngu ene ma tero ngu, asa, ene nguro mbumbuwa tete.

5

Oni Oo Sitowidodo Nguro Mande

¹ Ataga no, ye sitowidodo oni, ye mande yunooteno. Oo kowuri urungga yeno ombuwero teteku, nguro ingonda teyi! Ye komo nguro sendo moguru urungga tewanggo. ² Ye oo nggiring-gara merako ngano ootooro, kinitemukowaku, nguro nowoondoyemo hamoo teyingo. Yo, hamoo, yengo oo sitowiye irosaraye nguya kinitemukowa. Yengo towikumbaye nguya toowumbo kimboromborongootoni, soroyi yewa. ³ Yo, yengo beye, semeto, oo ngu bidodo yomburiyowa. Wirikoyingo naru wengamo, yengo oo yomburiyoweroyi ngu, Anutdo wirikoyeroweroyi, nguro sunggiyi. Ndadiro nguro, ye yengo sitowiye merako ngano kiniteweroyi, nguno nowoondoyemo hamoo tero, nguno ngu, ye Anutro nowoondoyemo hamoo ma teyingo. Ngundiro nguro, ye yengomoro nangge ingoro, nguro ye digi beye ngu yoro oororo, yowuruwootoyi, oo sitowi urungga tunootete. Nguro ngu, Anutdo ogingo urungga ye yunowa. ⁴ Gome ingoyi! Ko

onindo yengo kononggo oowari engge setoyi, yendo ngu ganayeroro, ye nguro uriye yoro, yengo sorengowonggo. Yengo ko oni nguro meno ngu Oo Bidodo Simburi yangganganidodo oorengongga, ngu doongeyimo, kuri tunootewo. ⁵Naru bidodomo, ye merakoootooro, ye oo gome gomemu nangge yoro, watayero. ngunonggo yengomboro ingoro, oni oni tero oruwonggo. Ye oo gome gome nero, oonggooye ndinditero oruwonggo. Ngundiro nguro, Anutdo kootuyisina, ye wirikoyerowa. ⁶Oni nenengo oorengongga, ngundo yeno biyomi gura ma tero, ebe ngu gumi wendangero, ngu ma yureyingo. Ene yendo kingo yoyoro, mande wirikoyingo onino yoyero, yureyi kumooyingo.

Noore Komo Nowoondonani Yanggango Tero, Kowuri Koorowoowato

⁷Nguro ngu, ye dobookurine, ye komo nowoondoye gome yanggango teyinoya, kowuri bidodo koorowooya, Oo Bidodo Simburi ko ombuweroyiga, ngu sobowooyi. Onindo Oo Bidodo Simburiga, ngu ko ombuweroyiga, ngu sobowootoyi, ngu ngandiro. Ko simburi ngu, ene kono oo engge gome metemi enggeni, ero sobowoote. Yo, enengo newende yanggango teyinoro, ene sono midugu naru, sa naru erayaga ngu soboyeroote. Ngundo ko tero yokootori ngu, asa, ene oowari engge yowa. ⁸Nguro ngu, ko simburi newendemo yanggango teyinowoku, ye komo nguya nowoondoyemo teyinoya, ye komo kowuri bidodo koorowooyi. Ndadiro nguro, Oo Bidodo Simburi, ko ombuweroyi naruni, ngu

namoko oorengo tete. Ngundiro nguro, yengo nowoondoye ngu komo yanggango oriyi.

⁹ Ye dobookurine, ye Kristen dobookuriyeboya sanggiri teyinoro, mande kootuyisina nguya, ma ewero. Kinitetoni ngu, Anutdo yengo muriye biyomi ngu wirikoyerowa. Ye ingoyi! Wirikoyeroyingo oni, ngu yengo yamukono dikateku, awe.

¹⁰ Ye dobookurine, kuri Anutro ingondudu eyingo onindo, Oo Bidodo Simburi, nguro mandeni wesiyoro etoyi, nguro oni gidegado sanggiri tero, ene yutoro yomburiyeroyingo. Ye nguro ingondudu teyi. Ene ngu nowoondoye yanggango teyinoro, kowuri ngu koorowooyingo. Ngundiro nangge, ye nguya komo enengo muriye ngu kenoya, ingoya, ngunonggo ko ngundiya teya, oriyi.

¹¹ Ye ingoyi! Noore ngandiro ewato. Oni ene kuri nowoondoye yanggango yero, kowuri bidodo koorowooyingo ngu, noore enengo oowooye bingamiye, ero okoowato. Ye Yopro mandeni ingootenggo. Ene newende yanggango tero, kowuri bidodo eneno tunooteyingo, ngu koorowooyingo. Kootuyisina Anut Oo Bidodo Simburiga, ngundo muri gome oorengo ngu eneno teyingo. Yo, noore ingowato. Anut Oo Bidodo Simburi Simbunani, ngundo noorengo nowoondoyi urungga teyunoro, enengo sumangeni urungga suwooyi sano noore yunoote.

¹² Ene ye dobookurine, ye oo koretero ngu komo ma tewero. Ngu ngandiro. Ye komo sambo ende oowooyimo, ngundi, mera oowooyimo, ngundi, oo gura oowooyimo hamoo oorengo

ero, kandeye sambosina oorongooro, mande yanggango ma ewero. Ye mande guraro ero, yo, ero ewanggoku, ngu mete. Ene, kini, ero ewanggoku nguya mete. Ye mande go-dangengga nguro hamoo oorengo Simbunani-monggo, ngundi, oowooyi guramonggo ewanggoku ngu, asa, Anutdo nguro gumi biyomi ye yunowa.

*Oni Newende Gurananggemonggo
Yembooneteku, Ngu Yanggonganidodo*

¹³ Ye kewooroyemo nguno dobooye gura kowuri koorwooro oorote, bine? Arisa, ene Anutno kowurini nguro yemboogeni. Ngundi dobooye gura oni oni tero oorote, bine? Arisa, ene mete Anutno yambo mande ngu teya, Anut bingami eya okooni. ¹⁴ Ye kewooroyemo nguno dobooye gura sayidodo bine? Arisa, ene mete Kristen simoo barero tabango oni ngu negoyerootoningga, ngundo Oo Bidodo Simburi, Yisas oowooyimo, bo urumi moondeyimo yeya yemboongeyi. Ye ngundiro tetoyi ngu, asa, Anutdo ngu oningga ngu yeni, ko mete tewa. ¹⁵ Ene Anutno nowoondoye hamoomonggo yemboongewanggoku ngu, asa. Anutdo ngu sayi oningga ngu hamoo yeni, mete tero ootoogewa. Ene weti mbumbuwa gidarega nguya teyingo tetoni ngu, asa, Oo Bidodo Simburi Simbunani, ngundo weti ngu bidodo andangero kabeteyinowa. ¹⁶ Ngundiro nguro, ye komo yengo weti mbumbuwaye ngu Kristen dobookuriye gidaregano yootunoya eyi. Ngundiya teya, ye dobookuriye hoorooweyeroya,

Anutno yemboongeyi. Ngundo ngu, Anutdo ye yomosiyerootoni, ko mete tewanggo. Oni nenengo nguro yemboongeweroyi ngu yangganganidodo. Ene mete oni gidarega gome hoorooweyerowa. ¹⁷ Ilayiya oningga ngu noore ngundiro. Ene Anutno yanggango oorengo, sono ma ombuni, ero, newende hamoomonggo yemboongeyingo. Ngundiro yemboongetoni ngu, asa, merako ngano dagoma kabusa, ko, kombo kandegura gidemboro guranangge, sono ma ombuyingo. ¹⁸ Kootuyisina, Ilayiya Anutno sono ombuni, ero, ko yemboongetoni ngu, asa, sambononggo sono ko ombuyingo. Ngundiro tetoni, kono oowari oo ngu ko oorerero, oo tunooteyingo.

Oni Oore Kuri Yokoyingo Ngu, Noorendo Ko Yoro Ombuwato

¹⁹ Ye noro dobookurine, ye kewooroyemo, nguno Kristen dobooye gura ene Anutro hamoo mande ngaro oore yokootoni ngu, asa, Kristen dobooyi gurado ngu komo dobooyiga ngu yoya, ko ombuni. ²⁰ Arisa, ngu dobooyiga, ngundo ngandiya gome oorengo ingoni. Oni gurado, oni gura weti mbumbuwanonggo woosooro, andangero, yowaku ngu, ene dobooyi ko yootoni, ene Setanro ende de ma kumooweroyi, nguno ma uwa. Ngu muringgano nguno, Anutdo ngu oningga nguro weti mbumbuwani, ngu bidodo andangero kabeteyinowa. Ngu hamoo.

ANUTRO MANDE KETA
The New Testament in the Rawa Dialect of the Rawa
Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Rawa long Niugini

copyright © 1992 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Rawa (Rawa) (Rawa)

Dialect: Rawa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-09-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2023 from source files dated 22 Nov 2019

7f5bc84a-4dea-522b-980c-a11c545b87cc